

LO STÅR I VÄGEN

ANDERS JOHNSON

Det råder en byteshandel mellan Rosenbad och Norra Bantorget. Penningflöden, privilegietilldelningar och personallianser; partiet utlovas ekonomiskt stöd och väljare och i gengäld lovas LO inflytande över politiken.

Den 17-18 november 1997 arrangerar socialdemokraterna och LO en gemensam valupptakt i Sunne på temat facklig-politisk samverkan. En viktig anledningen till att hålla en valupptakt redan i november är att endast hälften av LO:s medlemmar röstat på socialdemokraterna under de två senaste riksdagsvalen. 200 fackligt och politiskt aktiva från hela landet får nu höra bl a Göran Persson, Bertil Jonsson och Ingela Thalén tala. Bland de frågor som diskuteras är hur valrörelsen skall bedrivas på arbetsplatserna och bland de arbetslösa.

Under valupptakten pekar Bertil Jonsson ut två frågor som kan ge upphov till splittring mellan partiet

ANDERS JOHNSON är skriftställare och riksdagsledamot för folkpartiet. Han utkom i juni med boken *Vi står i vägen - Om LO, pengarna och politiken*, Timbro förlag.

och LO, nämligen de förslag som bereds i regeringskansliet om ny arbetstidslagstiftning och om ändringar i hur sjukersättningen skall beräknas. Om regeringen stoppar dessa förslag, kommer LO inte att gå ut med några egna krav i valrörelsen.

Göran Persson säger att han är osäker på om någon arbetstidsproposition behöver läggas före valet. På arbetsmarknadsdepartementet kommer detta besked som en överraskning. En vecka senare drar socialförsäkringsminister Maj-Inger Klingvall tillbaka förslaget om ny beräkning av sjukersättningen, vilket förhindrar en besparing för staten på ungefär 1 miljard kronor per år. Samtidigt säger Ulrica Messing, som ansvarar för arbetstidsfrågorna, att det är osäkert om regeringen lägger fram något förslag om ändrade arbetstidsregler före valet. Regeringen vill inte stöta sig med LO.

Den 12 december avslöjar LO-tidningen att regeringen testat ett förslag till ny arbetstidslagstiftning på

LO. Men LO säger nej till bl a att fack och arbetsgivare lokalt skall kunna komma överens om arbetstiderna. LO-tidningen konstaterar: "LO har uppenbarligen fått en slags veto rätt. LO och socialdemokratiska partiet är överens om ett fackligt-politiskt samarbete i valrörelsen. Det får inte störas av en proposition om ny arbetstidslag som retar upp LO-medlemmarna."

Sista sprickorna tätas

Den 22 januari 1998 meddelar Ulrica Messing att regeringen inte kommer att lägga en proposition om arbetstidslagstiftningen före valet.

Det som händer kring årsskiftet 1997-98 är att de sista sprickorna mellan socialdemokraterna och LO tätas. Bertil Jonsson säger i Aftonbladet den 18 november: "Det är oerhört viktigt att våra 250.000 förtroendevalda inom fackföreningsrörelsen än en gång blir opinionsbildare och valarbetare för socialdemokratin. Nu gäller det att sluta leden.

Vi är i en valrörelse.”

Leden sluts och munnar stängs. Nu skall alla motsättningar sopas under mattan. Både Göran Persson och Bertil Jonsson vet att deras makt beror på om de kan mobilisera LO-röster i valet. Socialdemokraterna är också helt beroende av LO:s stöd i valet: 80 miljoner kronor i direkta bidrag (uppdelat på 20 miljoner kronor per år under mandatperioden) samt LO:s egna kampanjinsatser som kostar tiotals miljoner. Därtill kommer det arbete som utförs av LO:s 4.000 anställda och 250.000 funktionärer. LO:s valinsatser för socialdemokratin överstiger vad alla andra riksdagspartier förfogar över tillsammans i årets valrörelse. LO är i sin tur beroende av de ekonomiska bidrag och de privilegier som tillhandahålls genom statsmakten.

Under mandatperioden har LO vid två tillfällen revolterat mot regering-

en, först om a-kassan sedan om arbetsrätten. Det är under en av dessa revolter – nämligen vid en demonstration den 9 september 1996 mot regeringens uppgörelse med centerpartiet om arbetsrätten – som Bertil Jonsson formulerar det som kan kallas Landsorganisationens credo: ”Vi säger nej till allt tal om flexibilitet. Vi står i vägen. Mötesdeltagare. Jag lovar: Vi står kvar.”

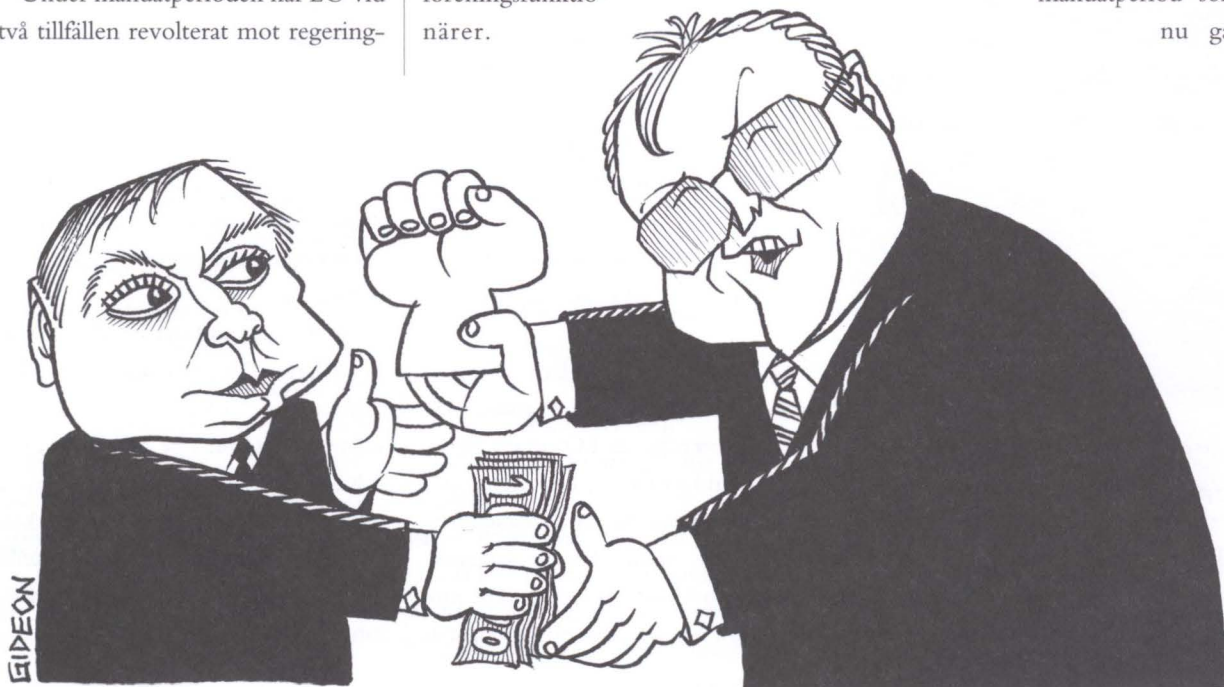
”Vi står i vägen”

Det är också under denna konflikt som Jonsson hotar med att dra in de 20 miljoner som LO årligen betalar till socialdemokraterna. Regeringen gör vissa små modifieringar i arbetsrättsförslaget för att gå LO till mötes. Men viktigare är nog att ett nytt statsbidrag tillkommer under hösten. Det avser utbildning av fackföreningsfunktionärer.

LO får 27 miljoner kronor varje år. Och LO fortsätter att betala ut bidraget till socialdemokraterna.

Parollen ”Vi står i vägen”, är en utmärkt sammanfattning på LO:s roll i svensk politik under de senaste decennierna. Så länge det går bra för Sverige – alltså fram till ungefär 1970 – är LO pådrivande för en snabbare strukturomvandling och modernisering av svenskt näringsliv. Men efter denna tidpunkt ändrar LO inställning och genomdrivar långtgående regleringar och skattehöjningar. Därefter ställer sig LO i vägen för nödvändiga strukturreformer. Här finns en viktig förklaring till att Sverige sedan 1970 har förvandlats från en ledande till en medelmåttig industrination.

Socialdemokraternas beroende av LO:s ekonomiska stöd sätter gränser för partiets politik. Under den mandatperiod som nu går

mot sitt slut har vi sett rader av exempel på hur LO ställt sig i vägen för angelägna ekonomiska reformer. Arbetslöshetsförsäkringen är mandatperiodens verkliga rysare med beslut, uppskjutanden och upphävanden. I januari 1997 blir det till slut som LO vill och Margareta Winberg säger: "Vi har fattat en överenskommelse mellan socialdemokraterna och LO som stärker den facklig-politiska samverkan. Det är vi väldigt glada över." Och Bertil Jonsson förklarar att regeringen med den överenskommelsen köpte LO:s stöd i kärnkraftsfrågan: "Det är viktigare att skapa en a-kassa enligt LO:s önskemål än att fortsätta bråka om kärnkraften. Folk vet ju ändå att LO egentligen vill ha den kvar."

”Leden sluts och munnar stängs. Nu skall alla motsättningar sopas under mattan. Både Göran Persson och Bertil Jonsson vet att deras makt beror på om de kan mobilisera LO-röster i valet.”

Arbetsrätten startar med en återställare. Så vill LO nämligen ha det. Sen kommer en utredning som LO saboterar. Sen kommer en medling som LO inte accepterar. Sen kommer några mycket blygsamma juste-

ringar som på viktiga punkter ändå ger det centrala facket vetorätt. Den 1 april – av alla dagar – i år säger Margareta Winberg: "Med tanke på s-regeringens ideologiska bindning till LO har jag mycket svårt se att vi skulle göra några nya förändringar av arbetsrätten."

Därutöver finns rader av andra exempel: Arbetstiderna där något förslag aldrig läggs därför att LO inte accepterar det. Lönebildningen där utredningsdirektiven helt är utformade efter LO:s önskan, trots protester från alla andra parter på arbetsmarknaden. Skatterna där mandatperioden också startar med återställare i LO:s anda. Hushållstjänster där något förslag aldrig läggs därför att LO inte accepterar det.

Bakom överbryggningspolitiken mellan regering och fack ligger Göran Persson. Den första fråga han ställer till valberedningen då han erbjuder partiledarposten är: "Var står LO någonstans?" och då hans kandidatur offentliggörs den 5 december 1995 är hans första kommentar "En återgång till normala relationer i facklig-politisk samverkan ser jag som en av de viktigaste uppgifterna nu."

Så har det inte alltid låtit. Sommaren 1994 säger Göran Persson i en tidningsintervju att LO är ett särintresse bland andra och han uteblir demonstrativt från ett par inbokade frukostmöten med Bertil Jonsson. Persson förklarar senare att han inte vill ändra relationerna till facket utan

bara värja sig för anklagelser från de borgerliga att gå i LO:s ledband. Inför partiledarvalet vill Persson nu sy ihop en pakt med Jonsson och de träffas flera gånger under jul- och nyårshelgerna. I januari 1995 är pakten klar.

Det är så det viktigaste maktblocket i svensk politik arbetar: Genom ett tätt nätverk av penningflöden, privilegietilldelning och personallianser stödjer man varandras maktambitioner. Sveriges mäktigaste parti är i händerna på den mäktigaste intresseorganisationen, vars credo är att säga nej till allt tal om flexibilitet, att stå i vägen, att stå kvar.

Strömlinjeformad LO-politik

Därmed står också svensk ekonomi kvar och stampar. Den höga arbetslösheten står kvar, därför att LO står i vägen. Vi halkar ner i välståndsligan, därför att LO vill att Sverige skall stå kvar. I sina beryktade memoarer säger Göran Persson att en socialdemokratisk politiker blir oerhört svag om han kommer i konflikt med LO. Därför har Persson som statsminister strömlinjeformat partiets politik efter LO:s krav.

En som vet vad det handlar om är Karl-Petter Thorwaldson, socialdemokraternas informationschef och valstrateg. Häromåret sade han i LO-tidningen: "Låt oss se sanningen i vitögat. Facklig-politisk samverkan är, när högtidstalen har tystnat, ytterst en fråga om makt och maktutövning."